

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Adhuc de aliis linguæ defectibus cohibendis. Cap. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Circumspice eos, qui ante te similibus fulsere splendoribus. Vbi sunt, quos ambiebant civium potentatus: Vbi insuperabiles imperatores? Vbi qui conuentus disponebant & festa? Vbi equorum splendidi inuectores? Vbi exercituum duces? Vbi satrapæ tyrannici? Nunc omnia puluis, nunc omnia fœcula, nunc in paucis verbis eorum vitæ memoria est.] Alij verò iactantiæ generi, quo nostra merita extollimus, efficaciter medebimur, si eorum auctorem cognouerimus. Vnde idem Augustinus: Caue ne extollaris de meritis tuis. Nulla enim fuerunt, cum ad te erigendum Dominus venit. Denique nudum inuenit, non vestitum; plagatum inuenit, non sanum; iacentem inuenit, non stantem; errantem reperit, non reuertentem. Caue iactantiam, quia qui te minimum à terra sustulit, humilem portat, præcipitat extollentem.] Hæc ille. Humilitas ergo ita cor nostrum regat, vt linguam quoque & verba possideat; & si de nobis modestè sentimus, modestè etiam & cautè loquamur, ne dum inanem gloriam apud homines quaerimus, ab ipsis despiciamur, & à vera gloria deturbemur. Si quando verò, necessitate cogente, propria laus assumenda est, iuxta regulam inferius dandam admittatur, & ita, vt neque nostræ modestiæ neque ædificationi aliorum officiat.

Aug.

Infrà hoc eodè lib. P. 3. c. 6.

Leuit. 15. 2. Greg. 23. mor. c. 9.

Ecl. 19. 11.

Ambr. de obitu Satyri.

Sextum peccatum linguæ, secreti reuelatio. §. VI.

Aliud linguæ peccatum est, secretorum detectio, cum quis aliqua occulta aliorum agnoscens, amicis suis aut familiaribus, nulla intercedente causa, reuelat. Huius delicti fœditatem adumbravit Dominus in Leuitico, dicens: Vir, qui patitur fluxum seminis, immundus erit.] Verba seminis appellatione significati Gregorius palam docet: Quid est sermo, inquit, nisi semen? Qui dum ordinatè emittitur, audientis mens, quasi concipientis uterus, ad boni operis prolem fertatur. Si verò importunè defluit, emittentem polluens, generandi virtutem perdit.] Quis ergo propriè fluxum seminis patitur, nisi, qui sermonem occultum, proptè oportet, non continet? Hic sanè immundus est, quem omnes fugere deberent, ne immundiciem eius participaret. Nam sic vt ille impurum fluxum sustinens, secundum illam legem, qui quid tangit fœdat: ita secretorum reuelator se audientes & recipientes, ad minus immunda curiositate contaminat. Pulchris quidem similitudinibus Ecclesiasticus hunc arcanorum detectorem expressit: A facie verbi, inquit, parturit fatuus, tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixæ femori carnis, sic verbum in corde stulti.] Est, ait, fatuus, qui nescit occulta suppressere, instar mulieris parturientis, cui nihil gratius est, quam prolem effundere. Est etiam velut ille, cuius femori, satis tenero ad dolorem sustinendum, sagitta infixæ est, qui supra omnia, desiderat sagittam euellere. Sic stultus secretum, prolem se disperentem, & lanceam ferientem existimat, quam nisi pariat, nisi è corde eximat, quiescere nequaquam potest. E contra prudens animus quod secretum est, continet, & ab amicissimis, immò & à fratribus sibi dilectis abscondit. Sic faciebat Ambrosius, qui de se & de fratre suo Satyro loquens, hæc ait: Cum omnia nobis essent nostra communia, indiuiduus spiritus, indiuiduus affectus, solum tamen commune non erat secretum amicorum: non quò conferendi periculum vereremur: sed tenendi seruaremus fidem. Sane si consilio pendenda res esset, erat semper commune consilium, non semper commune secretum.] O insignem fidelitatem mirabilemque prudentiam! à fratre & tali fratre secreta

tegebat, ne in aliquo voluntatem alterius læderet, ad quem res occulta pertinebat; ne licet non periculo, at factò ipso à circumspicione deuiaret.

Alio verò loco idem Ambrosius causas non seruandi secretum exponit, quarum commemoratio vel solà satis efficax est ad infamè vitium detestandum. Periculum, ait, non est falsa solum dicere, sed etiam vera, si quis ea insinuet, quibus non oportet. Quod vitium quadripartitum est, vel adulationis, vel auaritiæ, vel iactantiæ, vel loquacitatis incautiæ. Quia dum adulari vult aliquis ei, cui loquitur, effundit mysterium. Nonnulli etiam studio lucri, mercedem proditiõis sequuntur, vt tegenda silentio, vendant loquendo. Alij vt plura nosse videantur, & scientiam suam iactent, aperiant quod celare deberent. Plerique dum sine præiudicio loquuntur, verbum emittunt, quod reuocare non possunt.] Hæc ille. Vade frater, & tuæ erga res proximi infidelitatis initia cognosce; & si illa erubescis, & te vel adulatorem, vel auarum, vel arrogansem, vel loquacem esse confunderis, libertati noxiæ reuelandi secreta modum impone. Scito immoderatum vsum vini à Salomone fuisse prohibitum, [quia nullum secretum est, vbi regnat ebrietas:] & te ignominiosum, sicut ebrium, reputa, si leuitate animi ductus secreta non contines. Extraneus ab eodem sapiente vocaris, non frater, non amicus, si alterius arcana reuelas. Vnde ait: Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reueles, ne forte insultet tibi, cum audierit, & exprobrare non cesset.] Quid autem peius, quam in facie amicum esse, & in abscondito cor inimici gestare? & cum alterius damno arcana eius prodere?

Nec solum est linguæ vitium, secretum alterius detegere, sed etiam proprium secretum imprudentibus commendare, qui illud, à quibus debent, non celant. Quare Abbas Antiochus, doctor grauis & petantissimus, qui ferè mille ab hinc annis floruit, egregiè ait: Vnicuique obuiò concedere sui pectoris arcanum, id peculiare est animæ profusè ineruditæ, & quæ nihil dum experta est decoris atque honestatis. Pleurosque cõtingit in perplexas atq; vix tolerabiles incidere afflictiones, ex eo, quod quibus non debebant, nimis quam temerè se crediderunt. Necessè igitur sit, circumspicere & comite consilio agere omnia, nec inconsultè, vt ferè fit, secretum cuiquam committere: vt ne demum per tuam temeritatem, fructus demeritas doloris.] Sic ille. Qui & addit Samsonem ob imprudentiam detecti secreti, quod Dalila reuelauit, fortitudinem ac vitam perdidisse: sic multos, quia secreta sui infideli commiserunt, famam suam & multa bona dilapidasse. Occulta ergo ei dici possunt, qui alicui malo, quod imminet, obistere potest, qui que ius habet interrogandi. At sine causa proprium vel alienum secretum detegere, opus est insignis imprudentiæ ac leuitatis. Itaque lingua est moderanda, vt ex corde secreta non extrahat, nec quod clausum esse debuit, imprudenter effundat.

Ahuc de aliis linguæ defectibus cohibendis.

CAPVT XII.

DE sex vitis linguæ grauioribus inter leuiora egimus, nunc alia sex minus grauias, non tamen paruipendenda, videamus. Illa annumerantur leuioribus, non quia aliquando grauias esse non possint, aut saepe grauias apud homines non sint, sed

Idem in Psal. 178. ser. 2. ver. 34. 3.

Prov. 31. 4.

Prov. 25. 9.

Antioch. hom. 65. habet 2. Pr. Bibliothece.

Indic.

quia

quia eatenus illa tractata sunt quatenus reperiuntur in iustis, qui in rebus leuibis ac parui momenti, aut detrahunt, aut mentiuntur, aut ambigunt loquuntur, aut contendunt, aut se iactant, aut minime secreta custodiunt. Hac autem, quæ subiciemus, licet minora, parvipendenda non sunt; quoniam non minima detrimenta in profectum vitæ spiritualis important. Sed iam illa sigillatim, sicut & reliqua profecturamur.

Septimum lingue peccatum, scurrilitas. s. I.

EST ergo septimum peccatum lingue, scurrilitas, iocosaque dicacitas, quod eo perniciosius & damnabilius est, quo magis debita severitati religiosi status opponitur. Quis enim ferat, hominem animæ salutem curantem, & perfectionis consequendæ sollicitudinibus inhaerentem, scurrilam agere, & verbis risum prouocantibus cum aliis ocitari? Vit linguosus, inquit sanctus David, non dirigitur in terra. Annon linguosus, qui non contentus sermonibus ad suum statum pertinentibus, scurrarum & blateronum verba corradit; & se inter seruos Dei non religiosum, non circumspectum, non grauem, sed prophanum, sed impudentem, sed quasi scenam agentem ostendit? Sed huic, neque in terra morientium, neque in terra viuentium, res ex voluntate succedet. Nam in hac vita ab audientibus vilis planè & stultus parabitur, & in futura, vt pœnas luat, acri igne purgatorij comburetur. Dicat tibi Chrysostomus, ô frater, quàm cum tuo statu scurrilia depugnent? Tu verò, inquit, leuiter verbanis faceris iocularis? Quis athletarum stadium ingressus, relicta solitudine cum aduersario certandi, faceris vitur? Instat diabolus, ciretit rugiens, vt rapiat, omnia mouet, ac tentat, omnia aduersus caput tuum inuertit, extrâ que nidum eicere te molitur, dentibus stridet, ac fremit, ignem spirat aduersus salutem tuam; & tu sedes facietas effundens; & quæ stulta sunt, & ad rem non conueniunt, effutis? Poteris itaque ipsum bene superare? Et post pauca: Belli tempus est, & tu quæ tripodantium sunt, vsurpas? Non vides bella gerentium facies, quomodo sint tristes, contractæ, supercilii terribiles, & horrore plena? Vidêne aciem oculorum austeram? Cor excitatum, saltens, & palpitans? Animum collectum, tremementem, ac trepidantem? Vt multam disciplinam rerumque concinnitatem taceam. Itaque apud illos non licet verbum tupe dicere, immò ne loqui quidem temere, multum silentij illis, qui in exercitu sunt, sibi inuicem mandantibus. Si ergo illi, quibuscum sensibilibus & carnalibus hostibus, bellum est, quisque nihil ex sermonibus noceri poterunt, tanto vtuntur silentio: tu, cui in sermonibus bellum est, immò potior pars belli, eam tibi partem incautam relinques & nudam? An ignotas quòd hinc potissimum pluribus insidijs obuiatur? Ludis, delicatis, facietas dicis, ac risum moues, nihil ista curans? Hac & multa alia pulchre Chrysostomus. Verba hæc faceta & scurrilia graues etiam seculares auersantur, quæ reputant sibi prorsus indigna: quanto potiori ratione vir spiritualis declinabit, & ab his tanquam à minime conuenientibus nocuisque diffugiet? Similibus verbis, loquentis conscientia sædatur, & mens lenitate & vana læticia polluitur. Simul etiam cum inanis admissione læticiæ salutarem compunctionem, & cœlestem consolationem abiicit. Nam compunctio & cœlestis consolatio men-

Psalm. 139. 12.
Chrys. lib. 17. ad Ephes.

A ti pura, & seria ac salubria meditant, non iocularia & leuia loquenti se inferunt. Si autem, vt Saluator ait, ex abundantia cordis os loquitur; Iudicus sanè & vilis est animus, què ludicra risumque mouentia ore effutit delectat. Consecrasti os tuum Euangelio, inquit Bernardus, iam talibus aperit & illucitum est, assuescere sacrilegium. Quis tam acuto telo percussus, à talibus verbis deinceps non abstineat? Cum planè irreuerentia sit minime toleranda, os, & labia diuinis laudibus promendis consecrata, & prædicationi Euangelij dicata, scenicorum hominum verbis inficere, & ex eodem sermonum fonte purissimam aquam veritatis, ac lutulentam scurrilium sermonum proferre.

B Rogo igitur te, quisquis statum & vitam spiritualem habes, ne nugis & iocularitatibus dicendis os tuum, Deo & rebus diuinis consecratum, aperias. Hac enim verba te apud fratres tuos contemptibilem reddunt. Quare dixit Salomon: Os stulti confusio proximum est. Quia inter iocularia verba vnus & contemptum, quo audientes illum despicunt, nihil nisi cortina simulationis interiacer. Et si corda illorum, qui ridet, videres, & tua verba tanquam scitè dicta concelebrant, tibi te despectum & nihili æstimatum aspiceres. Sæpe etiam apud illos non parum offendis, dum verbis mordentibus in aliquem defectum audientium impingis. Quod tetigit Ecclesiasticus, dicens: Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; gratiæ autem factorum effundentur. Annon gratiæ factorum sunt sales, lepores, atque facietas, quibus sæpe, vel vt sagittis, audientium corda transigunt? Sed hæc effundentur, id est, ab eo, qui audit, & pungitur, cum indignatione & non sine simili dictorio, quod in fatuum intorqueat, repellentur, eumque à sua amicitia reiciet. Nec facile est explicare, quàm graues ex his verbis sint inter fratres similitates exortæ, & sæpe ex ludo ad bellum; ex risu ad luctum, & ex verbo nullius ferè momenti ad apertas iniurias contumeliasque proceditur. Ad eod vt quotidie verum reperiamus aliud dictum eiusdem sapientis: Est odibilis, qui procax est ad loquendum. Ac statim: Qui multis vitur verbis, lædet animam suam, & qui potestatem sibi sumit iniuste, odietur. Istos procaces, qui voluptatem ex insillis verbis captatam, fratrum quieti præponunt, omnes odio habent, nec solum proprias animas peccatis & scrupulis lædunt, sed in offensionem & iram aliorum incurrant. Sint ergo tua verba seria, vtilia, & ab omni scurrilitate quàm alienissima, & qui te in communi etiam animi laxatione audierint, virum religiosum audiant, qui intra modestiæ & religionis limites, ad tempus curas abiciet, non scurrilam scenam agentem te esse coniciat.

Octauum lingue peccatum, ociositas. s. II.

Octauum lingue peccatum, ociositas dicitur, cum scilicet verbum ociosum inutileque profertur. Quod licet scurrilitate minus sit, tamen prout fieri poterit, fugiendum est, quoniam ex illo ad maiora incommoda peruenitur. Sed intelligamus quòd sit verbum ociosum, in cuius definitione Gregorius Basilidique conueniunt. Ille ait: Ociosum verbum est, quod aut ratione iusta necessitatis, aut intentione piæ utilitatis caret. Hic verò vberius, sed ad idem pertinens: Verborum ex opinor utilitas fuerit, si aut de virtute in loco disseratur, aut si rei alicuius, quæ facienda instet, vigeatque vsum, ser-

Matr. 12. 34.
Bern. lib. de conf. derat.
Prou. 10. 14.
Ecclesi. 6. 13.
Ecclesi. 20. 57.
Gregor. 7. in eccl. 28. c. 3. p. cura p. flo. ad mo. ut. 15.
Basil. cō. sist. mo. nast. c. 11.

Hierony.

mo accommodetur, aut etiam denique ad audientium
 ædificationem referatur. Qui autem in alio quouis
 genere sermonis versentur, ij reiici, tanquam super-
 uacanei ac inutiles, debent.] Verbi autem ociosi
 & scurrilis discrimen Hieronymus patefecit, qui sic
 scribit: Ociosum verbum est, quod sine utilitate
 & loquentis dicitur & audientis: si ommissis seriis, de
 rebus frivolis loquamur, & fabulas narremus an-
 tiquas. Caterum qui scurrilia replicat, & cachin-
 nis ora dissolvit, & aliquid profert turpitudinis, hic
 non ociosi verbi, sed criminosi, id est, gravioris cul-
 pæ, tenebitur reus.] Sic ille. Habemus itaque quod
 sit verbum ociosum, quod scilicet ob nullam utili-
 tatem, nec spirituales nec temporales, prolatum
 est. Quodd si aliquam habeat, licet non ex se, ta-
 men ex ordinatione loquentis, vt esset animi bene-
 uoli, ei qui offensionem suspicabatur, ostensio: ami-
 citiæ reconciliatio, ægroti recreatio, licet aliquantul-
 um factum sit, dummodo minimè regulas mode-
 stitiæ transiliat, iam non ociosum, sed vtile reputa-
 bitur.

Matth. 12.
36.

Basil. reg.
vbi dicitur in
terreg.
23.

Quatuor verò sunt præcipua, quæ nobis ocioso-
 rum sermonum timorem incutiunt. Alterum, quodd
 ipsi sunt peccata, Deo ingrata, lege eius verita, de
 quibus sumus rationem reddituri. Neque istud ex
 alio quàm ex ore ipsius iudicis accepimus, dicentis:
 Dico autem vobis, quoniam omne verbum ocioso-
 sum, quod locuti fuerint homines, reddent ratio-
 nem de eo in die iudicij.] Quæ quidem ratio, in
 die iudicij & apud tam districtum iudicem reddenda,
 non est parum formidanda. Quantamque habeat
 timoris causam, animaduertit Basilus his ver-
 bis: In vniuersum, omne verbum, quod ad propo-
 situm in Domino vsum non facit, ociosum est: &
 adeo magnum est huiusmodi verbi periculum, vt li-
 cèt genere ipso, de numero bonorum sit, quod dicatur,
 tamen, nisi ad ædificationem fidei diuigatur,
 (quo nomine omnes sermones aliquo modo neces-
 sarios amplectitur,) nequaquam, propterea quodd
 bonum sit, liber sit à periculo, qui illud loquutus sit:
 quippe qui videlicet ex eo quodd ad ædificationem
 illud non accommodauerit, contristasse noscitur Spi-
 ritum sanctum Dei.] Hæc ille. Si quis autem amator
 est Dei & Spiritus sancti ipsum habitantis venera-
 tor, fat scio, timebit, tantum hospitem vel in mi-
 nimo contristare, minusque reuerenter erga illum se
 gerere.

Prov. 25.
28.

Henri. li.
1. in Cât.
p. 2. c. 35.

Ecc. 28.

Alterum nos à verbis ociosis auocans est, facili-
 mū esse ex ociosis ad scurrilia & noxia dilabi. Quem-
 admodum enim iter agens, dum paruum in lapidem
 offendit, solet occasione illius paræ offensionis ca-
 dere, & seipsum grauius vulnerare: ita modica of-
 fensio verbi ociosi, casum in detractiones & scurrili-
 tates inducit. Sicut vrbs patens & absque muro-
 rum ambitu, ait Salomon: ita vir, qui non potest in
 loquendo cohibere spiritum suum.] Nam dum se in
 minimis non cohibet, facile ad damnabiliora pro-
 cedit. Et qui circumspectionis, & sancti timo-
 ris vallo infirmos hostes non arceat, nullo nego-
 tio, fortioribus irrupentibus se submitter. Meritoque
 Henricus Harpius ex multiloquio, quo nomine ociosorum
 verborum intelligitur multitudo, multa mala orti censuit.
 Multiloquium, ait, est argumentum insipientiæ, minister mendacij, ma-
 nuductor scurrilitatis & leuitatis, portator detra-
 ctionis, extinctor compunctionis, conditor aecidiæ,
 dissipator deuotionis, obscuratio orationis, frige-
 factio caloris & sermoris, extinctor pacis, & euer-
 sor totius rectitudinis.] Hæc ille. Verba illa Ecce-
 listici: Sepi aures tuas spinis,] septuaginta aliter

A transtulerunt! Nempe: Sepi possessionem tuam spi-
 nis; & aurum & argentum tuum alliga; & ori tuo
 fac ostium & vechem; & verbis tuis iugum & sta-
 teram. Quæ sententiâ monemur verba omnia no-
 stra ponderare, & nullum eloquium sine exami-
 natione proferre. Ad quem locum Ambrosius
 ait: Possessio tua, mens tua est. Aurum tuum,
 cor tuum est. Argentum tuum, eloquium tuum
 est. Eloquia Domini, eloquia casta, argentum
 igne examinatum.] Et post pauca. Alliga sermo-
 nem tuum, ne luxuriet, ne lasciuiat, & multilo-
 quio peccata sibi colligat. Sit restrictior & ripis
 suis coercetur. Citò lutum colligit amnis exun-
 dans.]

B Tertium verba ociosa restringens est, quodd ea
 conscientiam turbant, mentem obnubilant, & spi-
 ritum deuotionis extenuant. In libro quippe Nu-
 merorum scriptum est: Vas, quod non habuerit
 operculum necligaturam desuper, immundum erit.]
 Istud autem vas hominem loquacem signat, cuius
 os nec circumspectio tegit, nec funis timoris Do-
 mini deuincit, ne in vana & superflua decidat. Qui
 immundus per legem reputatur, quoniam in illum
 raro, aut nunquam pretiosus liquor deuotionis ini-
 citur. Et Laurentius Iustinianus ait: Pacifica mens,
 cultrix Dei, & virtutum amatrix, atque in ora-
 tione purè ardentèrque Domino altare desiderans,
 prouida gubernatione intra clausula silentij cohibet
 linguam. Nihil enim sic dissolvit mentem, com-
 punctionem dissipat, confusionem adducit, deni-
 grat honestatem, & interioris gustus dulcedinem te-
 pefacit, sicut inanis & præsumptuosa loquacitas.]
 Hæc ille.

C Quartum denique verba ociosa maximè damnans
 est, quodd ipsa tempus auro pretiosius, quod nobis
 ad salutem animæ datum est, sine spe recuperatio-
 nis surripiunt. De quo verba Bernardi subiuciam,
 & quidem non tantum lectione, sed intenta confi-
 deratione dignissima: Volat verbum irreuocabile,
 volat tempus irremediabile, nec aduertit insipiens,
 quid amittat. Libet confabulari, aiunt, donec ho-
 ra prætereat. O donec prætereat hora! ô donec
 prætereat tempus! Donec hora prætereat, quam
 tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veni-
 nam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam pro-
 merendam, miseratio conditoris indulget? Donec
 prætereat tempus, quo diuinam tibi repropitiare de-
 bueras pietatem, prosperare ad Angelicam societa-
 tem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspirare ad
 promissam felicitatem, excitare remissam volun-
 tatem, flere commissam iniquitatem? Sic nimirum
 sit agricolæ, cum diu desiderata affuerit oportu-
 nitas seminandi: sic vinitores cum expectatum
 tempus putationis aduenerit, inuenisse occupatio-
 nes, & quasi ireprehensibiliter sine opere diem
 transegisse lætantur? Sic instantibus nundinis in-
 stitiores necesse moras, occasiones quærere solent,
 ne quem fortè sibi ex eis questum prouenire con-
 tingat? Sic denique pauperes mendicantes, cum
 multis clamoribus euocatus tandem affuerit elec-
 mosynatum distributor, diuerticula captant, & cur-
 rentibus sociis vacuos ambiunt occupare recessus,
 & fouere latebras in angulis platearum? Vtinam
 tandem vel solum tempus vitæ amitteretur in ver-
 bis; sed multi in his etiam vitam amittere com-
 probantur, nec modò ipsi amittere, sed adimere
 quoque & hoc fratribus suis.] Huc vsque ille. His
 sententiam Hieronymi libet adiungere, in hunc
 modum scribentis: Breue est vitæ istius curriculum:
 hoc ipsū quod loquor, quod dico, quod scribo, quod

Ambros. 1.
officio. c.
3.
Ecc. 11.

Numer.
19. 25.

Iust. li. de
discip. mo
na. c. 15.

Bern.

Hiero. in
ep. ad Gal.
lat. 6.

emendo,

emendo, quod relego, de tempore meo mihi aut crescit, aut deperit. Titus filius Vespasiani, qui in vltionem Domini sanguinis subuerlis Hierosolymis. Romam victor ingressus est, tantæ recedat in cœna, quod nihil boni die illa fecisset, dixerit amicis: Hodie diem perdidit. Nos putamus non perire nobis horam, diem, momenta, tempus, ætates, cum ocio sum verbum loquimur, pro quo redditi sumus rationem in die iudicij: Quod si hoc ille sine lege, sine Euangelio, sine Saluatoris & Apostolorum doctrina naturaliter & dixit, & fecit; quid nos oportet facere?] Ne igitur aditum spiritui deuotionis ocludamus, aut iam adeptam euacuemus, & ne in maiora incommoda dilabamur, & iudicium, ac cruciantem purgatorij ignem nobis paremus, tempusque pretiosissimum amittamus, necessarium est, linguam ab ociosis sermonibus mortificatione restringere, & spiritualium verborum amore cohibere. Neque enim, vt inquit Ambrosius, parui periculi est, de rebus secularibus & ociosis loqui, cum tam mirabilia Dei opera habeamus, de quibus loquamur. Ac proinde statuat iustus apud semetipsum cum sancto Dauide: Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum; quia omnia mandata tua æquitas.] Et verba ociosa & vana relinquat, siquidem præceptum Domini æquum iubet ab his temperare, & sola vtilia verba proferre.

Nonum lingua peccatum, imprudentia. §. III.

Non satis est, à malis & inutilibus verbis cauere, & bona dicere, nisi etiam bona bene dicamus, & prudentium circumspectionem in loquutione sectemur. Quamobrem nonum linguæ peccatum est indiscretio vel imprudentia, cum scilicet bona, quæ loquimur, aut nostræ personæ aut statui audientium non congruant. De quo multa Hugo & Humbertus optimè, nos paucis ea colligemus. Debet ergo qui loquitur, suam personam, statum, & ætatem considerare, & de his, quæ in se viderit conuenientia, loqui. Senes enim non imprudenter consilia aliis inferioribus dabunt, si debitam modestiam teneant; iuuenes verò satis imprudenter & arroganter consilia ac documenta dare præsumunt. Quibus in Proverbiis dicitur: Non decent stultum verba composita.] Pro quo Hebræa habent; non decet stultum labium excellentiæ vel auctoritatis: quia minori prudentia pollens; qualis est iuuenis, non debet consilia prudentium vlturpare, nec se ad docendum ingerere. Ne tamen omnino iuuenes ab hoc honore excludamus, quos scimus frequenter supra senes tepidos intelligere, considerandum est; quia cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata; & multa sanctum iuuenem decent, quæ senis superbi & tepidi statui officerent. Similiter sapientes ab dita difficultum quæstionum edisserunt; indocti & idiotæ temerariè tentant exponere, quæ non assequuntur. Vnde & Salomon: Quomodo pulchras frustra habet claudus tibiæ: sic indecens est in ore stultorum parabola.] Id est, quemadmodum pulchra tibiæ claudus non sunt ornamento, quoniam illis rectè vti non potest; ita subtilis doctrina non congruit ori hominis imperiti, qui eam non nisi insipienter exponet. Item Prælati datum est errata corrigere, & præposterè facta reprehendere: subditis verò pares suos reprehensione ferire, nequaquam ordinariè conceditur. In hoc namque se maiores aliis faciunt, cum maiores non sint, & munus Prælatorum vlturpant.

A Oportet etiam expendere personam, cui loquimur. Nam vel cupimus ab eo instrui, vel ipsum nostris verbis instruere. Si propriam instructionem quærimus, illum interrogemus, audiamusque, ex cuius doctrina, vel ob maiorem scientiam, vel ob sublimiorem virtutem, vel ob liberiorē ab affectibus animum, aliquem profectum haurire confidimus. Ideoque Ecclesiasticus ait: Cum stulto ne multum loquaris:] atque adeo cum illis loquendum ad accipiendam eruditionem est, qui nos scientia & virtute præcedunt. Si verò alium instruere peropramus, ille talis sit, quem speremus nostris monitionibus posse corrigi: & nos tales sumus, ne ob teneram virtutem timeamus prauis eius suggestionibus posse corrumpi. Illud sonant verba Salomonis: In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquij tui.] Et rursus: Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, & diliget te.] Et Dominus ait: Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis.] Itud verò significat illa spiritus diuini sententia: Verba impiorum insidiantur sanguini.] Illa quoque: Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quattuor oriuntur: bonum, & malum; vita, & mors.] Et quidem licet superfluum sit illum admonere, quem nequeas corrigere; pessimum tamen est cum illo verba miscere, qui te valeat ad malum pertrahere. Ibi enim labor sermonis perditur, hic verò profectus noster perditur; immò & salus ipsa animæ periclitatur.

C Tandem videndum quid & quomodo cum fratribus verba faciamus. Nam non tantum bona dicenda sunt, sed quæ materiæ, de qua agimus, congruant, & audientium capacitati conueniant. Dicenda sunt apta inchoatæ disputationi, quæ scilicet illi lucem afferant: quæ animum ad amplectendum id, quod tractatur, vel fugiendum, pro rei exigentia, conferant; quæ falsitatem se ingerentem, expellant: Si hæc non suppetant, tacendum est, iuxta illud. Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiatis in verbo indisiplinato.] Dicenda sunt etiam, quæ auditores capiant, & quæ suæ capacitati accommodata non difficulter intelligant. Cuius rei Dominus ipse magistrum se præbuit, dum dixit: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò.] Iure altiora conticuit, & tantum accommoda captui auditorum expressit, ex quo discimus non minoris imprudentiæ esse sublimiora mentibus abiectis proponere, quàm iumentum supra vires à natura concessas onerare.

E Modus quoque in his, quæ loquimur, tenendus est: vt scilicet modestè, humiliter, demisè, saaditer, verè dalciterque loquamur. Modestè loquimur, si nullus motus minus ordinatus oculorū, manuum, aut aliorum membrorum, sermonis placiditatem imminuat: iuxta illud: Fons vitæ eruditio possidentis:] ipsam scilicet eruditionem, vt interpretatur Beda, quia eam quasi possessor moderatè & non præcipitanter effundit:] doctrina stultorum, fatuitas,] quoniam illam stultis motibus ingerit:] Cor sapientis erudiet os eius,] vt recta rectè proferat,] & labijs eius addet gratiam.] Fauus mellis, cõposita verba,] id est, decenter prolata:] dulcedo animæ, fanitas ossium,] Humiliter loquimur, si nullum elationis aut arrogantia signum, nostræ doctrinæ simplicitatem inficiat. Excelsa enim stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.] Ac si diceret sapiens: Stultus doctrinam suam excelsis sermonibus

Ecc. 21. 14.

Pro. 23. 9. Pro. 9. 8. Mat. 7. 6.

Pro. 12. 6. Eccl. 37. 21.

Eccl. 5. 14.

Ioan. 16. 12.

Pro. 16. 22, 23, 24.

Pro. 24. 7.

Ambr. in Psal. 118. ser. 22.

Psal. 118. 172.

Hugo. in insir. nouit. c. 13. Humbertus lib. 2. p. 3. c. 5. parte 3. illius.

Pro. 17. 7.

Sap. 4. 9.

venditat, & arroganter declarat, ac propterea in porta, in conuentibus, in locis publicis contemptui habebitur, adeo vt iam os aperire non audeat. Atque id superborum esse docet idem Salomon, dicens: *Pro. 18. 25.* Cum obsecrationibus loquetur pauper, & diues, id est, qui se diuitem iactat, [effabitur rigidè.] Demissè verba facimus, cum vox importunis clamoribus caret, & immoderato strepitu auditores non terret. De quo per Isaiam laudatus est Dominus: Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris. Ita, inquam, vocem suam moderabitur, vt nunquam clamoribus agat, nec in plateis more vilium hominum, cum aliis rixetur. Idemque monet *Ephef. 4. 31.* Paulus: Omnis clamor, inquit, & ira, & amaritudo auferatur à vobis. Suauiter sermocinamur, cum prolationis asperitas altantium aures iniucundè non ferit. Quod etiam in stultis, non in viris prudentibus, inueniri, testis est Salomon: Labia stulti miscent se rixis, & os eius iurgia prouocat. Ex quo quale capiat emolumentum, aperit statim, subdens: Os stulti, contritio eius; & labia ipsius, ruina animæ eius. Veraciter dicimus, si sermonem nostrum ob falsitatem aut ambiguitatem nemo contemnat. Qui enim mendacia loquitur, non effugiet. Et qui tantum verba sectatur, id est, ornatum verborum, & non veritatem sequitur, nihil apud alios honoris, neque apud se fructus solidioris habebit. Demum dulciter loquimur, si veritatem, non sine ratione, nec sine delectatione prolatam, libenter auditores suscipiant. Vnde scriptum habemus in Ecclesiastico: Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis, id est, gratiosa, in bono homine abundat: id namque præter alia consequetur, vt alij ei dulciter & blandè respondeant. Hæc omnia vitia in sermonibus rerum bonarum facile attendi possunt, quæ contrariis documentis à nobis propositis, censura mortificationis in lingua viti spiritualis expoliatur. Quod faciet, si naturam gratia & industria, etiam si aliquam molestiam sentiamus, emendet.

Decimum lingua peccatum, importunitas. §. IV.

EX alia etiam parte potest bonis sermonibus admisceri peccatum, si illi non in loco debito, aut inconuenienti tempore proferantur. Et ideo decimum linguæ peccatum vocatur à nobis importunitas, cum scilicet quis ad loquendum, nec loci nec temporis commoditatem obseruat. Ergo vt importunitatem fugiamus, locus in primis inspicendus est, an verbis & sermocinationi det locum. Quidam enim locus perpetuum silentium exigit, vt Ecclesia, in qua orationi & diuinis laudibus vacandum est, & à colloquiis penitus temperandum. Ad quod celebre est dictum Augustini: In Oratorio nihil agendum est, præter id ad quod factum est: Nec decet ab hoc loco sine magna reprehensione mei ipsius aliorumque discedere: qui sæpe in choro, dum tempus psallendi tantisper expectamus, linguam ad proferenda minimè necessaria dissoluimus, cum tamen debuissimus taciti, & timore ac reuerentia pleni nos ipsos ad orandum parare, & ante diuinam maiestatem, non confabulantes sed tremantes assistere. Seraphim assistentes Domino, dum Isaiæ in templo per visionem apparuit, timore concussi & amore succensi clamabant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum: & nos eidem Domino in templo frigidi & minimè trepidi astamus, & de rebus confabulamur, nec erubescimus? Tanta ir-

Pro. 18. 25.
Isa. 42. 2.
Ephef. 4. 31.
Pro. 18. 6.
Pro. 19. 5. inf. 8.
Eccle. 6. 5.
Aug.
Isa. 6. 3.

reuerentia multa non erit. Alius locus disputationibus & veritatis inquisitioni deputatus est, & in eo licet disputare, interrogare, respondere, & quicquid ad docendum vel dicendum confert, sermone proferre. Alius item locus exhortationibus & spiritualibus colloquiis destinatur, in quo licitum, iuxta personarum qualitatem, aut dicere, aut tacentes audire. Ac demum sunt loca communia, in quibus de rebus exterioribus, necessariis tamen aut vtilibus, non negatur loquendi facultas. Cum verò nullus locus verbis ociosis & iocularibus deputetur, relinquatur hæc esse omnino ab ore spiritualium virorum releganda, & sola necessaria aut vtilia, pro loci exigentia, in medium proferenda.

Tempus etiam considerandum est, an locutionem admittat, quod tanti momenti est, vt ex eo solo non obseruato, verbum nostrum, malum reddatur. Multaque sunt in prouerbis, quæ verbis tempestiue prolata virtutem & pulchritudinem declarant. Vt illud: Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo. In quam sententiam Beda ait, huiusmodi verba esse mala; quia de arbore vitæ, hoc est, de Dei sapientia orta: & aurea; quia charitatem menti audientium infundunt: & in lectis argenteis; quia requiem præstant animabus audientium, & splendore fulgent veritatis. Item & illud: Ex ore fatui reprobabitur parabola; quia non dicit illam in tempore suo. Et homo sapiens tacebit vsque ad tempus: lasciuus autem & imprudens non seruabit tempus. Aliquando ergo tempus loquendi non est, vt cum ex præscripto regule silentium indicitur: cum alius cœpit loqui, nec decet, vt nostra loquela sermonem eius interrumpat: cum non habemus in promptu quod loquamur. Nam & stultus quoque, si tacuerit, sapiens reputabitur, & si compresserit labia sua, intelligens. Similiter tacendum est, cum irati sumus, & affectu indignationis possessi minus ordinatè loquemur. Vnde Dauid: Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis, & dolor meus renouatus est. Atque etiam cum alij immoderato affectu deuincti, nostram admonitionem spernent, aut non cum fructu suscipiant. E contra, aliquando est tempus loquendi, cum obedientia iubet, cum charitas poscit, cum necessitas urget, cum vilitas sperata ex verbis, fructum non contemnendum promittit. In his temporibus loqui secundum virtutem est, nec apud Dominum mercede carebit. Studium ergo mortificationis, locum tempusque perpendat, & verba aut loco aut tempori incongrua præcidat.

Vndecimum lingua peccatum, irreuerentia. §. V.

Alius linguæ defectus irreuerentia dicitur: qua quis maiori non desert, aut erga alterum, quem in veneratione habere par est, aut erga rem, quam tractat, respectum debitum non custodit. Est namque maiori aut ætate aut dignitate deferendum, & sæpe coram illo, nisi interrogemur, à sermonum prolatione cessandū. Ecclesiastici enim vox est: Prius quam audias, ne respondeas verbum; & in medio seniorum ne adicias loqui. Aut si legamus sermonem, vt omnino legendus est, ad idem potest referri; Ne, scilicet, cum maior loquitur, interrumpamus eius sermonem, sed attentè illum auscultemus. Eandemque vocè seruabunt cõcives sancti Iob, de quibus ipse ait: Qui me audiebant, expectabant sententiã, & intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebāt, & super illos stillabat eloquium meum. Et Prosper, temperantiæ officijs hanc maiorum ad

Pro. 25. 11. Beda ibi.
Eccle. 20. 22. Eccle. 20. 7.
Pro. 17. 28.
Psal. 38. 3.
Eccle. 11. 8.
Iob 29. 21.

verba pertinentem venerationem adiungit: Temperantia est, inquit, quod reuerentiam senioribus exhibemus, æquales gerimantis honoramus, iunioribus gratiam paternæ dilectionis impendimus, quod prælatam loquenti seniori silentium, quod ipsius ad loquendum præstolamus imperium. Sic ille. Eo vsque verò expectandum est ad loquendum, præceptum senis, quo nulla adest interrogandi necessitas, nulla eius, qua velit à nobis præueniri, voluntas. Nam si necesse sit aliquid interrogare, vel potior aut ætate maior gratum habet nostrum alloquium, nullam irreuerentiæ vituperationem meremur, si illum modesto sermone præueniamus.

Erga alios etiam æquales aut minores est suo modo reuerentia tenenda, ita vt nullam sermone nostro illis iniuriam inferamus. Est autem quoddam iniuriæ genus, cum illis, seu verbo seu scripto, quasi per iocum & minus seriò agere, & alloquium nostrum ad scurrilitatem reuocare. Illum enim minus grauem putamus, quem minus grauitè, minus reuerentè alloquimur. Quod in litteris quoque ad alios à nobis datis fugiendum esse, docet Bonauentura, dum ait: In verbis suis aut litteris, si quas aliquando dixerunt, puerilibus vel adulatoris non vtantur blandicis, sed tanquam religiosi suam breuiter & veraciter intentionem exponant. Ita ergo cum omnibus conuersemur, vt & nostræ grauitati & reuerentiæ illis debite consulamus.

Erga res tandem, quas verbis exponimus, est debita reuerentia seruanda. Quia nec seria quasi per iocum tractanda sunt: vnde Seneca: Vitiosum est in re seria, delicatam inferre sermonem: nec diuina & spiritualia prophanis historiis & vilibus similibus explicanda. De qua re Humbertus ait: Non decet, cum de diuinis loquimur, vt exemplis vilibus vtamur. Sed hoc malum ex inferiori radice procedit, quod qui spiritualis non est, spiritualia abiecit & ruditer concipit, & qui abiecit concipit, viliter sua sensa depromit. Ideoque multi hodie in Ecclesia Dei, qui è suggestu populos exhortantur, & diuinas scripturas edicimus, instar aris sonantis aut cymbali tintinnantis, ferè nihil efficiunt, quia minime per experientiam cognita ac opere completa proponimus. Quare vt reuerentè de diuinis loquamur, opus est ea coram Domino meditari, nos ipsos ad eorum amorem afficere. Si enim cæcus aut non iudicat, aut ineptè iudicat de coloribus, pariter rerum spiritualium imperitus, ineptè ea verbis patefaciet, & quod in patribus bene scriptum est, sua ignorantia vitabit, & à natio splendore diuellet. Nec vir doctus & eloquens in sua scientia aut eloquentia confidat: quia diuina non sola eloquentia humana explicantur, sed vita inculcata & adiutorio Sancti Spiritus aperiuntur. Aliud namque est, vt Cassianus ait, facilitatem oris & nitorem habere sermonis, & aliud, venas ac medullas cœlestium intrare dictorum; ac profunda & abscondita sacramenta purissimo cordis oculo contemplari. Quod nullatenus humana doctrina, nec eruditio secularis, sed sola puritas mentis per illuminationem sancti Spiritus, obtinebit.

Duodecimum lingue peccatum, falsa taciturnitas. §. VI.

Postremum lingue vitium à nobis explicandum, falsa aut noxia taciturnitas dici potest: Falsa quidem, dum quis exterius à verbis abstinens, interius verba non pauca nec parum iniqua loquitur: noxia verò, dum ob silentium nostrum, frater, quem

A) deberemus corrigere, minime à suo errore reuocatur. De illa prima sic inquit Gregorius: Sed inter hæc sciendum est, quia cum pauore nimio à locutione restringimur: interdum plus quam necesse est, intra claustra silentij coarctamur; & dum lingue vitia incautè fugimus, occultè deterioribus implicamur. Nam sæpe, dum ab eloquio immoderatè compescimur, graue multiloquium in corde toleramus: vt eo plus cogitationes in mentè ferueant, quo illas violenta custodia indiscreti silentij angustat: & plerumque tanto latius desunt, quanto se esse securius æstimant, quia foris à reprehensoribus non videntur. Vnde mens nonnunquam in superbiam attollitur, eosque quos loquentes audit, quasi infirmos conspicit. Cumque os corporis claudit, quantum

B) se vitis superbiendo aperiat, non agnoscit. De secunda verò, scilicet de falsa taciturnitate, post pauca subiungit: Plerumque nimis taciti, dum quorundam mala respiciunt, & tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus vsum medicaminis subtrahunt, & eo mortis auctores fiunt, quo virus, quod poterant euicere loquendo, noluerunt. Vnde & immoderatum silentium, si culpa non esset, propheta non diceret: Væ mihi, quia tacui. Quid ergo inter hæc, nisi studiosè lingua sub magni modestaminis libratione frænanda est; non insolubiliter obliganda, ne aut laxata, in vitium defluat, aut restricta, etiam ab vtilitate torpescat? Hactenus ille. Hinc perspicitur, in taciturnitate quoque nonnunquam non parum esse periculi, cum videlicet aut veritas necessaria supprimitur, aut exhortatio indigentibus denegatur, aut increpatio, ne delinquentes, cum opus est, seriat, funibus pusillanimitatis vel negligentia quasi ligata retinetur. Sed quia hæc præcipue ad Prælatos pertinet, quos alio loco commodius alloquemur, nunc ab his superlegendum est, & ad illam primam taciturnitatem redeandum, qua quis exterius silens, interius cogitationis ore multa superuacua verba profundit. Commune hominum malum, quod in tantum mentis tranquillitati obest, vt, vel victis passionibus affectibusque compositis, hoc solum optatæ paci vehementer obstat. Sicut ergo ratio linguam carnis frænât, ne se in verba illicitâ aut vana præcipitem agat: ita & hanc interiorem linguam deuinciat, ne in scopulos inaniam cogitationum illidat. Cogitationes enim, vt etiam

C) alio loco sapienter dixit Gregorius, ancillis merito comparantur, quæ, si domina ratio à domo cordis per incuriam exeat, miris vocibus perstreperunt, silentium deserunt, & à deputati operis officio discedunt. Adhuc proinde cordi ratio, quæ, has pedissequas comprimat, & vt verum seruemus silentium, in taciturnitate continet. Sed quia de mortificatione cogitationum inferius dicendum est, iam calamitatem à longa, supra quam putabamus, disputatione contineamus.

Vsus mortificationis lingue. §. VII.

E) Solum superest, quæ late diximus, ad breuem summam redigere. Spiritualis ergo vir, qui, grauioribus lingue criminibus eliminatis, cupis etiam minora vitare, & membrum pestilens cohibere, hæc sunt tibi omni diligentia seruanda.

- I. Detractiones proximorum, etiam de rebus leuissimis, & quæ nullius apparent momenti, fugito.
- II. Mendacia iocosa & officiosa, quamuis ex illis magnum speretur emolumentum, declinato.

Greg. 7. mor. c. 17.

Isa. 6.

Greg. 1. mor. c. 13.

P. 3. 6.

Bonau. in spec. part. 3. 6. 3.

Seneca.

Humb. li. 2. p. c. 5. p. 3. allus.

Cassian. col. 1. 4. c. 9.

III. Duplicitates sensuum, & ambiguitates verborum, sermoneque obscuritates deponito.

IV. Rixas & contentiones, siue pro indaganda veritate, siue pro aliquo negotio gerendo, prudenter abiicito.

V. Omnem iactantiam, verborum arrogantiam ac laudem in proprio ore ferentem, vitato.

VI. Quae secreta esse oportet, nemini, nisi ex causa & in concessis euentibus, reuelato.

VII. Scurrilia, & nugatoria, & statui spiritualis vitae minimè congrua, loqui erubescito.

VIII. Ociosa & vana ociosis & vanis hominibus profari relinquito.

IX. Quae te deceant, quae audienti conueniant, quae materiae congruant, per prudentiam ad loquendum quaerito, & modum in sermone tenendum custodito.

X. In loco ad loquendum non destinato, & in tempore taciturnitati deputato, silentium custodias.

XI. Erga alios, quibuscum loqueris, & erga res diuinas, quas exponis, reuerenter te habeas.

XII. Ita lingua taceas, ut intus vana non cogites, & cum opus est loqui, propter amorem silentij, vtilem sermonem non omittas.

In his omnibus lingua est per mortificationem cohibenda, ut quoriscumque aliquid huiusmodi, vel aliud quippiam rationi & virtuti contrarium occurrerit, illud Domini timor depellat, & si in aliquo peccatum fuerit, ferula mortificationis sine debita castigatione elabi non sinat.

De documentis ad mortificandam linguam.

CAPVT XIII.

ICET in fine huius tractatus, communia remedia simus tradituri, quae nos ad mortificationem capessendam iuuent, tamen linguae pericula tanta sunt, ut praeter documenta generalia, etiam nonnulla specialia requirant, quae hoc loco operae pretium duximus exponenda. Quemadmodum enim, si princeps aliquis regnum, subiectionis iugum detrectans, expugnet, praeter communem totius regni custodiam, fortissimos milites in munitissima arce constituit, qui eam absque vlla defensione seruantes, totius regni pacem tueantur: ita spiritualis vir regnum cordis sui, quod a virtute desciscuerat, eidem virtuti ac sanctitati subiiciens, vltra communem curam, qua toti regno prospiciat, debet specialibus remedijs linguam, ex qua tota pax penderet, moderari, & sollicita circumspectione munire. Quod sane durum non aestimabit, si consideret ad hoc, inter alia, vitam spiritualem attipuisse, ut linguae suae circumspectionis seras constituat. Ut enim dixit Eusebius Emisenus: Non ad securitatem, sed ad pugnam huc venimus, ut contra vitia praelitemur, ut linguae gladios retundamus, id est, verba pungitiua, contentiosa, maligna, detractoria euitemus: ut non solum inuicem non inferamus iniurias, sed nec sentiamus illatas.] Haec Dionysius ex illo.

Euseb. refert Dionys. opus de profess. monast. ca. 7.

I.

Iacobi. 1. 26.

Qui ergo cupis linguam frenare, & hanc bestiam indomitam cohibere, magnas silentij utilitates considera. Silentium est veluti status religiosi fortis atque substantia, non quia in illo situs sit, sed quia sine illo penitus eius profectus euanescit & perit. Si quis enim putat se religiosum esse, non refranans

linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.] Silentium est frantum, quod ori nostro iniectum, omne corpus actionum nostrarum moderatur & regit. Est quasi murus & antemurale, quod urbem animae bellis circumseptam, munit & protegit. Nam, & memento belli, ait Dominus ad Iob, nec vltra addas loqui.] Ac si dixisset: In has angustias disceptionis meae te coegit nonnulla verbositas. Sile ergo, ne iterum mea verba te obruant, & mihi ob loquacitatem iniusum, (quam, si vltra loquaris, incurres) te hostes tui maioribus malis immergant. Idem clarius confirmat Salomon, dicens: Sicut urbs patens, & absque muro- rum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.] Silentium foueam obstruit, cuius causa innumerabiles perierunt. Vnde & ipse Salomon ait: Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem iustus de angustia.] Iustus, inquam, effugit de angustia, quoniam se peccatis labiorum non implicat. Et rursus Ecclesiasticus ait: Qui odit loquacitatem, exinguit malitiam.] Tandem silentium est deuotionis custos, caelestis consolationis pronubus, & sanctae orationis incentor. Bonum est enim praestolari cum silentio salutare Dei.] Quod qui non seruant, & vanis sermonibus ora laxant, neque spiritu proficiunt, neque diuinam suauitatem, tacentibus & Deo intentis paratam, percipiunt.

Iob 40. 27.

Prou. 25. 28.

Prou. 12. 13.

Eccles. 19. 5.

Thren. 3. 26.

II.

Cum os aperis ad loquendum, cogita (quod verissimum est) verba tua ab ipso Domino & conditore yniuersorum audiri. Timeque apud illam supremam Maiestatem ea sermone proferre, quae coram Praelato aut inculpatae vitae homine loqui erubesceres. Istudque lingua continendae remedium scripsit Gregorius Neocaesariensis his verbis: Lingua parce uti praclarum, atque ad loquendi studium grauitatem constantiamque cordis adhibere. Non enim nos inconsulto loquendi studio teneri oportet, eaque quae in mentem veniant, quamuis absurda, proferre, atque emittere: verum cogitare, quod licet magno intervallo a caelo distemus, certum est tamen sermones nostros a Deo exaudiri, atque vile est lapsum in loquendo cauere.] Sic ille. Si ergo Deus ipse summus sermones nostros audit, si Angeli custodes auscultant, si hostes nostri astant, ut inutilia verba dispungant, & in die rationis nos apud rectissimum iudicem acriter de illis accusent, quamam ratione aude ob modicam loquendi voluptatem, & oculis Dei ac angelorum displicere, & te in pericula inimicae accusationis conuicere?

Gregor. Neocaes. in Ecclesiast. serm. 5.

D Firmiter statue apud te ipsum, consortium illorum fratrum vitare, quibuscum soles frequenter lingua delinquere: Itemque illa loca fugere, in quibus periculum est debitum frangendi silentium: Atque etiam in illis horis, in quibus facilius lingua laberis, maiori custodia te in taciturnitate continere. Quod verò semel statueris, firmiter exequere, & stabiliter imple. Haec namque proposita sunt illa, de quibus Salomon: Et iudicia quasi vestes vrbium.] Quae si firma sint & inuolabiliter custodita, nullo modo a demone superantur, immò verò mentem, ut in plurimum, a lingua lapsu, qui alicuius sit momenti, custodiunt.

III.

Prou. 18. 19.

E Cum e cella egrederis, te ipsum ad verba inania fugienda praemuni. Id ita facies, si auxilium ad declinandos linguae lapsus efflagites: si data occasione loquendi, aliquid vtile praemeditatum proponas. Si ceptum nullius utilitatis sermonem alio diuertas.

IV.